

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmintefen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendő a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyiltter- és felszámolások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyiltter:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legezéls utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

A magyarosodás érdekében.

Századok merültek el az idők feneketlen teagerében, de oly nyomtalanul egy sem tűnt el, hogy a magyar nemzeti lelkesedés egy-egy dicső fellöbbségének emlékét hátra nem hagyta volna az utókor nemzedékének számára, a mely azután újra gyújtson, újra lelkesítsen. Dicső volt a magyar nemzet esodás támadatának napja, fényes dicsőséggel aranyozta be a letűnt századokat; legyen nagy és dicső a nemzetek életében számot tevő, hatalmas korszak zárópillanata: az ezredik esztendő! És az lesz, érezzük, hogy az lesz.

A magyar nemzeti lelkesedés, a magyar nemzeti öntudat az utolsó évtizedekben pihenőt tartott; s ezen időt és alkalmat a magyar nemzet vendégszeretettel és türelmével visszaelő nemzetiségi igaztók idomtalanul kiszákmányolták nemtelen céljaik előmozdítására. Nem fujtunk harci riadót, nem vertük félre a lármaharangot, a mi történt, magától jött. Mi történt? . . . A nemzeti öntudatra ébredés szakrúja, a magyar nemzeti lelkesedés villanyfolyama a pihenő nemzetet életlétérén egyszerre csak végig száguldott. Kárpátoktól Adriáig, Dévnyólt Ciblesig, minden magyar szívet büvös erő hozott heves lüktetésbe. Mi volt ez? . . . Az ezredik esztendő varázsa! Mozgalom indult meg a hazában szerteszét, minden ponton. A hatalmas programot megszülte a vajdó kor méhe. A magyar állam-eszmét teljes érvényre emelni, a magyar nemzeti egységet megteremteni, a magyar nyelvet, mint az egységes állam és nemzet nyelvét fölényre juttatni, elszávosodott magyar testvéreinket visszamagyarosítani, szóval a második honalapítás nagy munkájához hozzá látni: ez az a program, melyet a keletkezett hazafias mozgalmak sorrendjében legelső helyen az alakulóban levő „Felvidéki magyar köznevelődési egyesület” irt zászlajára. Az egyesület alapszabályai a bemutatási záradékkal el lévén látva — csak hetek választanak el attól, hogy az egyesület végleg megalakuljon s hatalmas actióját megkezdje. — A működés sikerét s annak csak megkezdését is első sorban a tagok tömeges jelentkezése biztosíthatja.

Felvidék magyarjai! Ti az itteni politikai és társadalmi alakulásoknak közvetlen szemlélői vagytok, törekvéseinket ismeritek, a kor intő szavát megértitek; nem kell bővebben indokolnunk ama kérésünket, hogy: sorakozzatok!

Alföld magyarjai! kiket magyar dal által el s magyar dal ébreszt fel, kik azt álmodjátok, hogy a felkelő napot magyar szó üdvözli s a lenyugvó naphoz magyar zeng bususzt: higgyjétek el, hogy nem úgy van most, mint volt régen, ma már nem magyar tenger vízében huny el észak, kelet, dél hulló esillaga, — ma már a Kárpátok kemény sziklafala nem állja ki az északi kolosz döngését. — ma már itt északon a vulkánizált hazafiság tüzköréből kell védfalakat vonnunk. A mi veszedelmünk a tietek is, a mi életünk a ti életetek is. Érdekeink közösek. A felvidéki magyar áldozatkészségének fénye természetlen, kopár sziklák

ormairól tükröződik vissza; a ti végtelen rónáitokon hullámzó aranykalászok tengere, mint a jó isten bőséges áldása, megkönnyíti nektek a hazafiai kötelesség gyakorlását. Kérünk hát titeket is, hogy iratkozzatok be együtünkbe.

A ki megértett minket, módjában is áll, de mégsem támogatja szent ügyünket: az ne mondja magát magyarnak! Kelt Nyitran, 1883. évi február hó 15-én.

Herczeg Odescalchi Gyula s. k.

a „Felvidéki magyar köznevelődési egyesület” ideigl. elnöke.

Javaslat.

a magyar állami deficit rendszeres és folytatolagos elenyésztetése tárgyában.

Mondja ki a törvényhozás, hogy a magyar állam, a magyar földbirtokos, vagy háztulajdonos által, földbirtoka, vagy háztelke javára, e földbirtok, vagy e háztelek egyenes adója arányában megszerzett és lekötött államadóssági kötvények után, az azokban megállapított évi kamattal $\frac{1}{2}$, vagy $\frac{3}{4}$, vagy egy egész százalékkal többet folyósít, azaz fizet.

(Igy például: ha valamelyik földbirtokos vagy háztulajdonos 1%-nyi kamattöbblet engedélyezése mellett 4%-ot, vagy 6%-ot arányban, vagy 5%-ot papírban kamatozó járadékkötvényt, vagy más törlesztéssel járó, 5%-os államadóssági kötvényt szerzett meg birtoka, vagy háztelke javára, úgy fizetne az állam az illető földbirtok, vagy ház mindenkor teilekkönyvi tulajdonosának, az első esetben 4% helyett 5%-ot, a második esetben 6% helyett 7%-ot arányban, a harmadik és negyedik esetben pedig 5% helyett 6%-ot papírban.)

És ennek az eredménye lesz, hogy a magyar állam passivái és ennek deficitje, abban az arányban fognak elenyészni, a melyben a magyar államadósság a magyar földbirtok tulajdonába átmegy, illetve a milyen arányban, a magyar állam passivái a magyar földbirtok actíváivá változnak át.

A magyar földbirtok ellenben, abban a perczben, a midőn ez kimondatik, emelkedni fog értékében és pedig emelkedni fog értéke, a javára megállapított kamattöbblet nagysága, azaz az ezen kamattöbbletnek megfelelő tőke nagysága arányában és pedig emelkedni fog értékében azonnal, még mielőtt az állam ezen kamattöbbletet folyóvá tenné és az neki valami kiadást okozna. Mert ezen, a magyar földbirtok javára biztosított előny mindenki által escomptáltatnék, a ki magyar földbirtokot, vagy házat venne, vagy ezekre kölcsönt adna.

A gyakorlati kiviteli mód nagyon egyszerű. Konstatálnék ugyanis, hogy a jelenlegi államadóssági tőkeálladékból mennyi esik egy forint egyenes ház vagy földadóra és ennek alapján, az évi adó kivétele alkalmával, az is kírnatnék, hogy mindenik földbirtokos, vagn háztulajdonos, hány 100 irtos, a megállapított kamattöbblettel javadalma-

zott, állami adóssági kötvényre nézve tarthat igényt. Ha azután valamelyik földbirtokos vagy háztulajdonos, a számára, az állami adósságból ily módon kijelölt adóssági kötvényeknek hányadát, vagy e hányad egy részét földbirtoka vagy háztelke javára megszerzi és kimutatja, hogy azokat földbirtoka vagy háztelke javára teilekkönyvileg lekötötte, akkor az állam, az illető kötvények javára, az eddigi szelvények helyébe, a megállapított kamattöbblettel javadalmazott, új szelvényeket állít ki, az illető földbirtok, vagy o háztelek helyrajzi számjára, a mely szelvények ehhez tapadva maradván, az illető földbirtoktól vagy háztól el nem különíthetők, és e földbirtok vagy e háztelek nélkül, másra át nem ruházhatók. — Ekkép az ezen szelvények után járó kamatok, esakis az illető földbirtok, vagy ház mindenkor teilekkönyvi tulajdonosa javára fordíthatók. Azon esetben, ha a földbirtok vagy háztelek javára, törleszhető állami adóssági kötvények lettek lekötve, akkor ezek nem törleszhetőkké, illetőleg járadékkötvényekké változtatnak át.

A földbirtok felosztása esetében, a javára lekötött állami adóssági kötvények, tekintet nélkül a talaj minőségére, a törvényesen bevett mértékegység szerint, egyenlően osztatnak fel, akképen, hogy ha például: 100 négyszögöldnyi, vagy 100 négyszögöldnyi (és illetve 100 négyszögöldméternyi, vagy 100 négyszögöldnyi) birtoktest javára 1—1000 frt értékű kötvények köttettek le és az négyfelé lett osztva, mindenik részre annyi forint esik, mint a mennyi négyszögöld illetve négyszögöld, (vagis mint a mennyi négyszögöldméter és illetve, mint a mennyi négyszögöld) azon részre esik.

A hitelre szorult földbirtokos, vagy háztulajdonosnak azonban jogában álland a földbirtoka vagy háztelek javára ily módon megszerzett, állami adóssági kötvények után járó kamatra, egy olyan kölcsönösszeget felvenni, melynek annuitása 32, vagy legfeljebb 38 $\frac{1}{2}$ évi törlesztés mellett, ezen évi kamatban a fedezetet teljesen feltalálja, ugy, hogy ezen földbirtoka javára folyósítandó kamat, a vett kölcsön után járó évi kamat és törlesztési hányadot egészen szolgáltatassa.

De ezen kölcsön az általam tervezett, később bemutatandó és egészen új rendszeren nyugvó intézettől veendő fel, mely a kölcsönvevő földbirtokot az intézet szorosán vett, tiszta nyereségében részesíti és egy sajátos módon, a jelzők számára, még a kölcsönvett összegnek megfelelő új tőkét alkot s így ezen kölcsönmivellet segélyével nemcsak az államadósságból reá eső rész szerzetetik meg, a tulajdonos minden megterhelhetése nélkül, az ingatlanok, hanem még ezenkívül, a felvett kölcsönösszeg értékének megfelelő, új tőke alkottatik annak részére.

Ime az ut és mód, mikép szerzethetik meg, a tőkeszegény földbirtokosok is, az államadóssági kötvényeket s ime a legbiztosabb mód, a magyar járadékok népszerűsítése s illetve a külföldre folyó kamatoknak a hazai földbirtokokhoz való visszavezetésére! És ime egyuttal, — a mi

TÁRCSA.

Hazugság volt

Hazugság volt, mind a mint irtam,
Hazugság volt a könny, mit ejtett
Szemem, hazug, hazug az a szó
Ajakamon, hogy elfelejtett.

Hogy megtöré, meg azt az esküt,
S kigúnyolá féltő szerelmem,
Mig ajkamon hő esókja égett.
Hazugság volt: hogy megcsalt engem.

Hazugság volt, baiga! — ki hittem
A rágalom esaló szavának,
Lelkemre mig a kételkedés, a
Gyanu, növelt, borita árnyat.

Örök, örök az én szerelmem,
Örökre átöleli, fogja
Azt, akit egyszer megszerettem,
Lelkemnek az örökre rabja.

Nem hagyhat el soha, örökké,
Nem a fényben, nem a homályban!
Legyek boldog, boldogtalan bár,
Nem az életben, a halálban!

Óh! e két szív, mely egybe forrott,
Soha, soha el nem szakadhat,
A csalódás, sebet, halálos
Sebet csupán két szívnek adhat.

Az a göröngy, mit rám dobnának, —
A hant, mi engem eltemetne,
Megölne téged is Mariskám,
Együtt lennénk mi eltemetve.

Együtt szállna mennybe lelkünk,
Egyesülni az örök lényvel!

Mit el nem tépe: sir, enyészet,
Az örök üdv sem téphetné el.

Borsody Béla.

A gombák keletkezése, fejlődése és életfolyása, kiváló tekintettel a esiperke galóczára.

Minden beteges, erjedő vagy már enyészetnek indult életszerves testeken nagy mennyiségben képződnek gombák, melyek a növényvilág igen sajátos terményei. S bár mily jelentéktelenek legyenek, nem is gondolnók, hogy milyen nagy szerep jutott ki osztályrészőköl, elannyira, miszerint sokan vannak, a kik azt tartják, hogy gombák nélkül meg sem élhetnénk.

A még oly parányi bacteriumoktól kezdve, a penész, az élesztő sejtek, egész a legtökéletesebben kifejlődött esiperkéig, melyet a gomba név jogosan megillet, — annyi mindenféle érzést keltenek azok, ugy a kérészet, mind a földmivelés és a mezőgazdasággal foglalkozók közt is. Gyakran, igen kártekonny hatásnak cultúrterményeinkre, hiszen nem egy esetben és bányászor nagyon is levert teljesen elcsüggedt szemtanui lehetünk annak, hogy a rozsdá és az üszög szépen viruló vetéseinkhez kötött minden reményeinket, igen rövid idő alatt egészen tönkre tette, vagy pedig, hogy más gombafajok az elpusztulással fenyegettek, s egy más alkalommal teljesen semmivé tették mind azt, a mit a termelő ültetett, mivel, s kitartó szorgalommal talán éveken át, figyelmesen gondozott.

E szerint tapasztalatilag bebizonyult tény, miszerint a gombák sok baj és veszedség okozói, szerencsére azonban, képződésük, fejlődésük minősége és élet-folyásuk annyi mindenféle és oly különös feltételekhez van kötve, hogy a gombacsiráknak csak nagyon kis része éri el a teljes kifejlődés ama fokát, a melyben pusztítólag léphetnek fel, mert a természetben, mindazon feltételek, melyek fejlődésüket

munkálnak, nagy ritkán esnek huzamosabban egy és ugyanazon idő tartamára össze.

A legtöbb gombacsira, mert léteük feltételeinek körülményei igényeiknek meg nem felelők, már képződése első stadiumában, vagy félig kifejlődött korszakában vesz el.

Tenyésztésük, nagyon eltér és különbözik minden más virágos és virágtalan növények fejlődésétől s minthogy nemcsak szaporodásuk mikéntje, de hogyan alakulásuk lefolyásának menetéről való ismereteink is eddigelé hiányosak, kelletlen felderítve és tisztázva ninesenek, nagyon természetes, hogy az ehető gombák, különösen pedig a esiperke természeténél való kísérletek tetemes akadályok és nehézségekkel vannak egybekötve. De nem tagadhatjuk azt sem, hogy a göröngy — Microscop, — bármily vizsgálódásoknál való alkalmazásával, már nem egy kétes vagy homályba burkolt természetrajzi tünemény lett megfejtte és kiderítve; csakhogy az ellenmondások is növekedtek, a mennyiben a természetbúvárok felfogása és nézeteik ez vagy ama tárgyra vonatkozólag, többször mint nem, egymástól nagyon elágazók.

Igy értekezésem tárgya: a gombákra nézve is, nagyon szűk körben s minduntalanul a körül forog minden, hogy a gombák spórákból támadnak és hogy ezek, viszont csak is gombákból jöhetnek létre.

Tehát fogadjuk el mi is ez állítást; tegyük fel, hogy ez így van, nem lehet más különben, s akkor, midőn e nézetet magunkévá tettük, önkénytelenül ezen kérdés merül fel: hogy a két eset közül, valamelyiknél, még is egészen más kiindulási pontnak, — kezdet — vagy eredetnek kell lennie. Ne tévesszük azonban szem elől, a nálunk legismertesebb és természetis szokásos gombát: a esiperkét, hát ha ez által nem csupán annak, hanem a többi gombáknak keletkezése, életfolyama vagy szaporodásuk felől bizonyos és határozott adatok tudomására juthatunk.

A legtöbb helyen s leginkább mivelletett gombafaj bizonytal a esiperke, és mégis annak spórák által való hogyan szaporítása alig ismeretes.

A tenyésztésével foglalkozó nagyvárosi konyhakertészek, rendszeren az ugynevezett gombacsiráról Champig-

legfontosabb, — a legközelebbi, sőt. — határozottan állítom, — az egyedüli út, a magyar földbirtokosok és a magyar állam háztartása megingott egyensúlyának a helyreállítására!

Azt fogják ellenvetni, hogy hiszen így nem szorulunk ezen új finanszírozásosságra, mert azt mi is tudjuk, hogy ha az állam kincstára képes volna az adóssági tőke után járó kamatokon kívül, még $\frac{1}{2}$ vagy $\frac{3}{4}$, vagy egy egész $\frac{1}{2}$ -ot évenként felretenni, úgy bizonyos évek múlva törleszthetné adósságát és pedig véglegesen; de a baj éppen az, hogy az állam az évi kamatokat sem bírja, annál kevésbé bírhatja meg a törlesztési hányad fizetését.

Erre válaszom az, hogy míg ezen kamat egy része a külföldre vándorol, a másik része pedig a belföldnek, a sors által protegált néhány egyesei kezébe összpontosul, természetesen, hogy nem bírhatja az állam azt az évi tributumot; addig mihelyt ezen kamat az egyes földbirtokosokhoz és pedig terheik arányában fog visszafolyani, akkor elfogja bírni az állam ugy a kamatot, mint az ezen birtokok javára engedélyezett kamattöbbletet is. Mert ebben az esetben nemcsak a földbirtokosok és a háztulajdonosok egyenes adóképesége erősödne, hanem ezek jövéte és ebből folyó vásárlási képességük emelkedésével, az ipar és kereskedelem is gyarapodván, az indirekt adó is folyton emelkedne.

Tegyük fel ugyanis, hogy már egy év múlva menne át a szorosan vett magyar államadósság s a közös adósságok után, elváltalt évi kamattöbblet alapján szolgáló kötvények hányada, az egyes földbirtokosok és háztulajdonosok birtokába s akkor az államnak, évi kamat fejében 1% kamattöbblet engedélyezése mellett,*) a szorosan vett magyar államadósságok után, az 1883. évi költségvetés szerinti: 66,585.385 frt helyett, — 5%-os kamattöbblet véve számítási alapul, — 79,902.462 frtot, a közös államadósság után járó évi 29,166.700 forint helyett pedig: 35,000.040 frtot, végül kezelési költségek fejében: 468.570 frtot kellene fizetni és így, miután itt a szorosan vett magyar államadósság és a közös államadósság után fizetett: 12,782.711 frtnyi évi törlesztési járuléka elmaradna, fizetne a mostani (1883.) költségvetésben, az ezen egész (VII) fejezet alatt felvett: 109,003.366 frt helyett 115,371.072 frtot, a mi számokban kifejezve 6,368.706 frt évi kiadási többletet okozna. — De miután ezen többlet s ezen felül — a mi legvitálisabb — az eddig a magyar államadósság után fizetett: 66,585.185 frt és a közös államadósság után fizetett: 29,166.700 frt évi kamat, az egyes magyar földbirtokosok és háztulajdonosok zsebébe, — és pedig egyenes adójuk arányában, — folyva a józan ész szerint, ezen nagyobb összeg könnyebb teher lesz, mint az a kisebb összeg, a melyet most az állam a külföld s a belföld egy néhány egyeseinek kezébe juttat.

Mert a míg ezen, a magyar egyes birtokosokhoz és háztulajdonosokhoz folyó nagyobb összeg a magyar földet termékenyíteni és ugy az egyenes, mint az indirekt adóerőt folytonosan emelné, addig ezen, a magyar polgároktól és a magyar productiótól évenként elvont és a külföldre és néhány egyes kezébe folyó, kisebb összeg, a magyar földet folytonosan kiszivattyuzza és az adóerőt mind mélyebbre alássa.

De másfelől dusan kárpolitálnék az állam ezen, a magyar földbirtokosok és háztulajdonosok javára engedélyezett kamattöbbletet az által, hogy újabb kölcsönök felvételénél, — a mire, mellesleg monda, a pénzügyek jelenlegi állása mellett, nagyon is kilátásunk van, — sokkal kisebb kamat mellett helyezhetné el azokat, támadván a magyar földbirtokosok és háztulajdonosokban a külföldnek s az egyes bankároknak, egy hatalmas versenyzőjük.

Tehát még azok is, kik csak a hitelben és az olesó kölcsönökben és nem az állam hitelre való szorulásnak eleje vételében látják az állam mentő horgonyát, még azok is, mondjuk, örömmel üdvözölhetik e pénzügyi reformot, mely az olesó kölcsönök megszerzésére, egy nagyon practicus segélyeszközt szolgáltat kezükbe.

Egügy örömmel fogják üdvözölni ezen pénzügyi reformot, az államadóssági kötvények jelenlegi birtokosai,

En 20%-nyi söt ennél még nagyobb kamattöbbletet is megszavaznak, mert minél nagyobb lesz e kamattöbblet, annál hamarabb lesz a magyar földbirtokosság restaurálva s ezzel együtt, annál rohamosabban fog az állam deficitje elenyésni. Már pedig minél előbb következnek be az állam deficitjének elenyésztése, annál hamarabb nyilvánul s annál fokozottabb lesz annak jótékony hatása.

non-brut, nevelik, — holott ez, magának a gombának már meglehetősen kifejezett jelensége, — s azt tetszés szerint kisebb-nagyobb darabokra osztva, egy e végre különösen elkészített trágyástáblákba vetik el. Arra nézve, hogy az ültetés jól és a mi fő, biztosan sikerüljön, a várt eredményt megadja, nagyon sok függ a trágyaágy kellő elrendezéséről, söt magának a trágyának is a ezélnak megfelelő elkészítése preparatiójától. — A mogorónyi vagy dió nagyságu darabokra tört csiraanyag, a trágya közé adatik, — ebbe mintegy beléburkolva ássák el, s jó keményen lenyomkodva jobbminőségű kerti földdel hintetik be.

A gombacsirakkal való ezen kezelésmód, némi tekintetben az élőlő növényeknek törül szokásos szaporításához hasonlítható, a mennyiben ezeknél, hogyha a tőkét — rhizoma — vagy gyökereit szétdaraboljuk és ismét elültetjük, minden külön részből, megannyi új növényegyet, önállóindividium támad. Csak hogy a gomba-csiraanyag nem oly tartós s meglevő maradványai is évről-évre a természetben kimerült gombaágy földdel eltávolítatnak, a mi mulhatlanul szükségessé teszi, miszerint esetről esetre újabb friss gombacsirákról gondoskodjunk és csak is ezen eljárás biztosítja a sikeres tenyésztés eredményét.

Különbön jó csiperke tenyészanyagot mi magunk is készíthetünk nagyon könnyen s minden nehézség nélkül; hogyha rendszeren zabbal étetett ménlovak vagy öszvérek után az összegyűjtött ganéjt kisebb kupaczkba hordva és rakva, száraz és szellős helyen hagyjuk állani s az eső, víz és minden nedvességtől gondosan megóva tartjuk s teljesen magára hagyatva a gombacsirák képződésének engedjük át.

Az igaz, hogy a csiperkegombának ez uton való előállítása kissé hosszadalmas, legalább 10 holnap, gyakran egy egész éven át türelmünket veszi igénybe, míg a csiraanyag a fejlődés azon fokát eléri, annyira megért, hogy alkalmas az elültetésre s hogy abból elegendő és jó gombák sarjadjanak.

Igen, csak hogy ezeknek utánna kétséget nem szenved, miszerint a gombacsirák keletkezése, azoknak mint fejlődé-

miután azok kereslete nagyobbodásával, árfolyamuk is emelkedne és így ők is ezen reformból csak hasznot húznának.

Ha tekintetbe vesszük továbbá, hogy a számtani törvények hatalmánál fogva, nemcsak az ezen kamattöbblet által, a magyar államnak okozott évi kiadás, hanem az egész a magyar földbirtok javára folyóvá teendő kamattöbblet is azonnal kifejezésre jutna az illető, e kamatot élvező földbirtok értéke emelkedésében, úgy egy perezig sem kételkedem, hogy ezen, a magyar földbirtokosok javára és így végelemzésben maga a magyar kincstár javára eső évi kiadási többlet, mint legproductivabb befektetés, behatóbb megfontolás után még azok által is megfog szavaztatni, kik ezen pénzügyi reformot az első pillanatra, netalán kisinylő mosolylyal fogadják és idealizmusnak tekintenek.

Az „Első magyar biztosító társaság“.

Az alkotmányos élet beálltával, — még élénken emlékezhetünk reá — mily nagy számmal keletkeztek mindenféle nemű vállalatok széles e hazában s fájdalommal emléksztünk reá, mily rövid idő alatt bukkott meg egyik a másik után, — magába hordva már keletkezése és szervezésében a halál magvát, mit itt-ott a lelkiismeretlenség, legnagyobb részben pedig a kellő szakismeret hiánya idézett elő.

Azon intézmény, melyről ez uttal röviden megemlékezünk, — még azon korban született, midőn az alkotmányosság csak pium desiderium volt, de midőn már a nemzet passiv ellentállása nem elégítette ki a munkaért égő s tenni kész honfiszellemet s a politikai térről leszorítottva, tevékenységre vágódott más téren, s használni akart a magyar társadalomnak.

Az első magyar általános biztosító társaság 1857-ben alakult, tehát éppen akkor, midőn a tehetősebbek legnagyobb része is nemcsak közönyvel, de nem ritkán ellenszenvvel viselkedett a hasonló intézmények iránt, s az idegen vállalatok iránt felkeltett ellenszenv csak kevesek kebléből távozott el e tisztán magyar jellegű s a közönségre áldá os intézmény irányában is.

Hosszas lenne itt elbeszélni azon küzdelmeket, melyeket alapítói a fentebbiek mellett az abszolút kormánnyal megharcoltak, azon számos tönkre jutásokat, melyeknek az utolsó két évtized alatt tanni voltunk, s csak annyit jegyzünk meg, hogy sem az az abszolút kormány által eléje gördített nehézségek, sem a számtalan hasonló intézmények felállítására, sem a híres bécsi krach, mely pedig igen széles körben megingatta a hitelt, tett kötelessé, — söt buktatott meg egyeseket s testületeket, — az „Első magyar biztosító társaság“ra hatással nem volt, s hogy vagyona, — mely kezdetben 600000 majd 900000 frt volt, az újabb kimutatás szerint 15387984 frt s 95 krra emelkedett, dacára annak, hogy nem volt és nincs is e hazában közhasznú intézmény, mely jótékonyát ne érezte volna.

E fényes eredmény azok érdeme, kik kormányánál állottak s állanak, kikben a becsületesség mellett a szakképzettség a másik fő jellemvonás.

E kettő pedig a legerősebb biztosítók.

Egyházmegyei gyűlés.

A gömöri ref. egyházmegye tavaszi közgyűlését folyó hó 4-én Tornallyán tartotta meg. Nagyt. Nagy Pál esperes ur imája után Ragályi Gyula segédgondnok ur tartotta megnyitó beszédét. A világi tanácsbíróra beadott szavazatok felbontatván, Hanvay Zoltán általános szavazatbbséggel lett megválasztva. A esperesi jelentés felolvastatott s az időközi intézkedések helyeslő tudomásul vétettek. Elhunyt világi tanácsbíró, néhai Lőrinczy Endre emléke jegyzőkönyvileg megörökített: helyének betöltése elrendeltetett. Balog Béla és Tóth Sámuel egyházi tanácsbírák ez állásokról lemondottak, s helyeiknek betöltése elrendeltetett.

Nagy és érdekes vita fejlett ki a felett, hogy lemondjanak-e az egyházmegyei tanácsbírák, és új választás eszközössé-e vagy maradjanak?

Titkos szavazás rendeltetvén el az egyházak képviselői közt, ezeknek beadott szavazatai kétharmadrészben az új választás ellen nyilatkoztak, így az egyházmegye tisztikara megmaradt. — A héti lelkesítő állomásra Tomori Endre

sük lefolyása iránt is tisztában akarnánk lenni és ez az, a mi nemcsak minden figyelmünket magára vonja, hanem tudvágyunkat is ösztökélve, leköti.

Engedjék meg tehát nekem, hogy ezen nem minden-napi kérdést megoldani az alább következőkben megkísérthessem.

A csiperke gomba-csirákat eredeti képződésénél, mindenekelőtt azon körülmény nagyon feltűnő, hogy ennél semmiféle már létező csira-anyag vagy más szaporodási termék, a minő például az a n y a s e j t. Cellula matriacialis, vagy a s p ó r á k. Sporae, nincs meg, csupán csak és egyedül az istállókból vett tiszta ganéj vétetik, s magában véve ez is minden külbefolyástól teljesen zárt helyen áll, hol talán csakis a levegő férhet hozzá, de még ennek a hatását is gyengíthetjük, ha például szalmával vagy deszkákkal takarjuk el. E szerint tehát egészen önmagától vagy az elkorhadás folytán jó a gomba-csira létre, a nélkül, hogy a miként iránt képződniük volna, valami mesének látszik az, nem tudjuk megfajteni. Es ha figyelembe vesszük, hogy a ganéjnak sem nedvesnek, se nagyon száraznak nem szabad lennie s felette igen érjednie sem lehet, mert minden körülmények közt képződik abban és abból gombacsira: akkor még inkább megvagyunk akadva.

Annait és azt, különben mindennap tapasztalhattuk, hogy mindenütt, hol a ganéj erjedésnek indul, az ugynevezett g o m b a f e h é r n y e — Schwammweis — képződik, de még ebből korántsem válik csiperke, hanem csak egy alsóbb rendű gombafaj, melyet g a n é j v a g y t r á g y a g o m b á n a k n e v e z n e k, s mely a melegágyakban tömeges csoportokban üti fel magát és egyáltalában nem válik a veteményezés előnyére. De hogy egy és ugyanazon ganéjból, egymástól annyira különböző két gombafaj támadhasson, a milyen csak az imént említett A g a r i c u s c o m m a t u s, A g f i m e n t a r i u s, és a csiperke g a l ó c z a, A g a r i c u s p r a t e n s i s, ennek sajátságos, különös okainak kell lenni. S e titokzatos létrejövésnek végterméke, a melyet csak akkor méltatunk némi figyelemre, midőn a gomba bensejéből napvilágra kerül, igen rövid

hanvai, a szutorira pedig Simon István szutori segédlelkész lettek megválasztva s megerősítve. Az imolai elhunyt ifjú tanító Lenkey Lajos helyére felízetéses időtöltőül Hegedűs József volt hanvai, G.-Kisfaludra pedig Győry Lajos, Martonfali helyettes tanítók választottak meg.

Rendkívüli megyei közgyűlés 1883. apr. 7.

Érdekes megyebizottsági közgyűlés volt tegnap Rimaszombatban, melynek összehívását a helygyimiszternek a megyék háztartását előző s az 1883-ik évi XV-ik törvény-cikkben alapuló leirata tette szükségessé. — A megyebizottsági tagok tekintélyes számmal jelentek meg meg a legtávolabbi részekből is, s élénk érdeklődéssel vettek részt a tanácskozásokban.

10 órakor Fáy Gusztáv főispán megnyitván a gyűlést, felolvastatott a hivatolt leirat, melyben hangsúlyozva van, hogy a fentebbi törvényekkel a megyék háztartására nézve új korszak küszöbén állunk, minek folytán elkerülhetlenül szükségessé vált a megye területének járásokra való felosztása, a szolgabírák székhelyének megállapítása, valamint a tisztviselők és szolgák létszámának és javadalmazásának meghatározása annyival is inkább, mert ezután a törvény értelmében a megyei épületekről való gondoskodás az egyes törvényhatóságok terhe és kötelessége leend.

Az állandó választmány sajnálattal veszi tudomásul, hogy míg a szomszédos, népesség és terjedeleme kisebb megyék számára 70—77 ezer frt. van a háztartás ezimen előirányozva; addig megyénk csak 58 illetve 60 ezer frtot kap ily ezimen, hanem azért a törvény előtt meghajol s a háztartási költségnek ily aránylag csekély összegben való felvételében ezuttal megnyugszik s indítványozza: hogy az eddigi 5 járás fentarassék s hogy a szolgabírói hivatalok a legjobban megközelíthető s a járások központján fekvő helyeken helyeztessenek el, minek folytán a tornallyai járásban Tornallyán, a rimaszécsiben Rimaszécsen, a rimaszombatban Rima-Brezón, a n.-rözeiben Jólsván, a rozsnóiban Rozsnóy.

Szükségesnek tartja az állandó választmány az árvaszéknél a harmadik előadói tisztviselő rendszeresítését, az egyes munkakörök s a teendők szerint az egyes tisztviselők díjazásának stb. megalapítását.

Az állandó választmány véleményes jelentésének felolvasása után Mariássy Andor emel szót s jeles beszédében utalva arra, hogy 1870. óta ily fontos s a megyét behatóbban érdeklő ügy nem került elő. Epen a kérdés nagy horderejénél fogva kevések tartja az időt, mely ennek tanulmányozására fordítottat, s a kormánynak a megye rovisára elkövetett tulságos gazdálkodása előbb-utóbb pótdadó kivételést teszi szükségessé, s bár a praeliminált összeg hat ezer forinttal mulja felül az ez előtt érvényben volt költségvetés összegét, de akkor a megyei épületek javítási költségeit az országos alap fedezte, így sem erre, sem rendkívüli kiadásokra, mint a minők betegeskedések alkalmával a helyettesítések, sem jótékony és cultur intézményekre áldozni a megyének nem lesz miből, mert nem leend keze között alap, melyből saját méltóságának megóvása szempontjából is áldozatot hozhasson, melyeken csak ugy lehet segíteni, ha vagy a tisztviselők száma, vagy ezeknek fizetése szállítatik le, vagy pedig pótdadó vettetik ki. Lehetséges-e ezek valamelyikének alkalmazása, vagy forog-e fent más ut és mód az administratio helyes beosztására; annak áttanulmányozására a kitűzött idő kevés lévén, indítványozza: hogy az egész munkát utasítsassék vissza a bizottsághoz behatóbb tanulmányozás végett.

Ez indítvány ellen Szontagh Bertalan alispán mondta el nézeteit, reá mutatva arra, hogy ezélszerű beosztás mellett, ugy, a mint az proponálva van, sem az egyik, sem a másikra szükség nem leend, söt a pótdadó behozatalára sem leend szükség, mert a megyei épületek jókarban tartására 900 frt van előirányozva, mi teljesen elegendő; helyettesítésre — ha egyik másik tisztviselő betegségbe esik, társai igyekeznek az őt illető ügyeket feldolgozni; humanus és cultur intézmények iránt pedig teszünk mint a magyar társadalom egy része egyenkint és összesen, de nem mint megye, mint ezt legközelebb a csángók betelepítésénél történt, melyre 20000 frt helyett 50000 frt gyűlt be stb. Beszédében az előtte szóló állításainak] ezafolása, a javaslat ellen netalán mások részéről is felmerülhető kifogások érvénytelenítése után a választmány véleményét elfogadás végett ajánlja.

ideig tart. a gomba kalapja szarától elreped, kinyílik, karimái felfelé türemlenek és az egész gyors felbomlásnak indul.

A föld alatt levő egyszerű fonal alaku részek, a mycelium sem fejlődik ezután tovább, hanem lassan-lassan senyved, míg nem teljesen elenyészik. A trágya is, melynek a növényegyet lételet köszönhetik, folytonosan fokozott felbomlásba megy át s ez által oly állapotot ér el, melyben a gomba további életfolyamának létfeltételei többé nem foglaltatnak. S a milyen gyors lefolyású a gombák kifejlésének ez utolsó stadiuma, ép oly nagy jelentőségű egyszersmind, s épen ezen végső mozzanataiban.

Önmagától jöve létre a nélkül, hogy annál a termékenyítés és termékenyülés legesekélyebb jeleit tapasztalhatunk volna, a legutolsó pillanatban, számtalan szaporítási szerveket képez. Ugyanis: a mint fátyola, velum, mely a kalapot a tönkhöz csatolja — felreped, annak lemezeiről legott a spórák hullása — akár csak egy jótékony eső, — veszi kezdetét.

A csiperke galóczánál ez mintegy másfél napig, söt azontul is tart és oly kiadó, annyira bőven fizet, miszerint egy magános példány spórái nagyon elegendők volnának egy már természetét kiürített gomba-ágy — vagy táblát ezer meg ezer újabb sarjjal benépesíteni.

Csak hogy az ilyen már termést hozott, tehát kimerített táblán a szeljelhullott spórák ép oly kevésé fognak tovább fejlődni, mint a bennmaradt mycelium maradványok sem, mert a netalán életképes spórák szintén nem találják fel abban a fejlődhetéseiknek megfelelő kellekeket s ezért előbb vagy később tönkre mennek.

A zöltség és veteményes kertekben, hol ehető gombák természetnek, pincékben és kamarákban, söt a konyhazöltség piacokon is, milliárd számára menő ily spórának minden talpalatnyi tért gombacsirakkal kellene elárasztani. És mi történik? hová, mivé lesznek? Semmi legkisebb nyomait sem látjuk sehol. S legalább ekkoraig, kertészeti tekintetben sem igen lettek alkalmazva, nem értékesíthettek — s a mint már érintve is volt, a gomba-csiráknak képzésére, nem is mulhatlanul szükségessék. (Folyt. köv.)

Sándor Béla kifogásolta azt, hogy a rimaszécsi járás szolgabirojának lakhelyül Rimaszécs tüzett ki, holott ez ellen 10000-en intéztek kérvényt mely kifogás Farkas Ábrahám és Török Bálint felszólalása után mellőztetett.

Mihalik Dezsőnek inkább stylaris kifogása volt a nagyrőzei járásra hozott határozatra nézve, jelesül határozottabban kívánta körvonaloztatni azt, hogy a járás székhelye Nagyrőze, de a szolgabíró lakhelye, tekintve a város hazafias multját és jelenét továbbra is Jólsva marad, melyre Szontagh Bertalan, Szentiványi Árpád s Bornemisza László tesznek megjegyzéseket s csekély módosítással az eredeti szöveg marad meg.

Marton Rudolf úgy veszi észre, hogy a fizetések némely helyen leszállítottak, — mit indokoltak, — tekintve a munkakört, mely az egyes tisztviselőkre vár, — nem tart — még abban az esetben sem, ha pótdó kivétele válnék szükségessé.

Hevessy Bertalan némi aggodalommal tekint a jövő elé, mely kétségtelenül a választás helyébe a kinevezést fogja léptetni előbb-utóbb s nem szeretné, ha a most megállapított fizetés mennyisége, mely itt-ott változik, vétetnek alapul, ennek következtében az általános és arányos fizetés emelés mellett van, holott az árvaszéki gyám fizetése 1200 frtról 1000 frtra szállított le.

Szontagh Bertalan a leszállítást indokoltak találja, mert eddig az árvgyám előadó is volt, holott a 3-ik előadói állomás rendszeresítése által a teendőktől megszabadul; a mi pedig a fizetés felemelést illeti a segédszolgabírók fizetése lett 50—50 frt lakbérletmennyel felemelve, mert most már a járás székhelyén, illetőleg központján kell lakniok.

Utánna Hevessy Bertalan, Farkas Ábrahám, majd ismét Szontagh beszélt, ki elfogadta azon indítványt, hogy az árvgyám fizetése is 1200 frt legyen, mely 200 frt többlet az irodai szerekre előirányzott összegből megakarítható. (Elfogadhatott.)

Máriássy Andor mind indítványozó zárszóval él, melyben az állításai ellen felhozott érveket czáfolja, hangsúlyozván azt, hogy a 10000 s nekány száz fét megyeházi alap s annak kamataihoz nyulni nem lehet, hogy humanus és cultur intézmények és hazafias eszmeek előmozdítására jó ha a megye kezébe van mindig egypár száz forint, mi a jelen költségelirányzatnál, tekintve véve a fedezendő szükségletet, teljes lezetetlen: így nem járulhat oly javaslat pártolásához, mely előbb-utóbb a pótdó bebozatalát helyezi kilátásba, s ha 1870-ben a megye szükmarkuan járt el, ne kövessük az akkori példát, ajánlja indítványa elfogadását, a mint a hangulatból látja, nem talál a többség részéről pártfogásra.

Marton Rudolf szintén helyben hagyja azt, hogy 1870-ben szükmarkuskodtunk, melynek nyomását érezzük most, mert reményünk nincs, hogy több dotatióban részesülünk.

Szontagh B. a megyeházi alapról szóló szabályrendeletet felolvastván kitűnik, hogy abból fedezendők a megyeházra teendő összegek, míg — a mostani teherviselése még az országos alapot terbeli, ennek folytán a most szükséges javítások megtételére — a már betervezett költségvetés szerint — a kormány feliratban megsürgendő.

Dr. Török János kifogásolja, hogy a főerros fizetése kevesebbre van előirányozva, mint a tisztí főügyészé, s a járásorvosok némi javadalmaktól — lakbér — elesnek, sőt a javaslatban az sines körvonalozva, hogy az eddigi fuvarilletményt ki fizeti.

Szontagh Bertalan felvilágosító szavai után a javaslat ide vonatkozó pontja is és így az egész javaslat elfogadhatott.

Következett a koresmai hitelnél elkövetett visszaélések megszüntetését célzó javaslata a kiküldött bizottságnak, mely egész terjedelmében egyhangulag elfogadhatott és a melyről fontosságánál fogva — jövő számunkban bővebben megemlékezünk.

Olvastatott Rimaszombat város felirata, melyben a „Pendelesi“ pusztára vezető ut ideiglenes áthelyezésének helybenhagyását kéri, Csider Károly, Farkas Ábrahám, Szontagh Bertalan és Török János felszólalása után a tervbe vett utáthelyezés megengedtetik.

Majd több törvényhatóság átirata olvastatott fel, melyekben értesítették megyénk közönsége, hogy a pánszláv sajtó üzemeltetését megszüntetése végett betervezett felirata megyénknek nemcsak pártolólaj vétetett tudomásul, de hason szemléli irányu felirat intézése mondatot ki.

A rimaszombati földműves iskola ügyében a város által elfogadott haszonbérleti szerződést, úgy, a mint a város elfogadta Török János és Szontagh Bertalan felvilágosító szavai után pártolólaj felterjesztetni határozatott.

Ezek után mely megilletődéssel vette tudomásul a közgyűlés Szentiványi Miklós lemondását az állandó választmányi tagságról, — melyre Hevessy Bertalan választotta meg a közgyűlés.

Több, inkább helyi és egyéni érdekű tárgyak elintézése után olvastatott a megyei magtárnak megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése, mely szerint van a magtárban 1274 hliter gabona s pénzalapja 26553 frt 78 kr.

A tornallyai járásban levő esendlegények folyamódására, — kik a mennyiben önhibájukon kívül kénytelenek a folyó év végével állásukról lemondani, az összes megyei esendlegények végkielégítését célzó javaslat pártolólaj vétetett tudomásul, s ekként terjesztés fel.

Végre Alsó- és Felső-Hangony és több, vele szomszédos helység kérvénye olvasott fel a közlekedési utak csoportosítására. Minthogy ez ügy már elintéztetett, a kérvény tárgyatlaná vált.

Ezzel a tanácskozás tárgyai ki lévén merítve, elnök, — miután a jegyzőkönyv hitelesítésére Farkas Ábrahám, dr. Szabó Samu, Marton János és ifj. Hegyessy Sándor, bizottsági tagokat közhelyesléssel kinevezi, — a gyűlést bezárja.

Hírek és vegyesek.

Áthelyezések. Kaffka Károly m. kir. vasuti mérnök, ki az iparos segédek ingyenes tanítása által ezeknek halálját s a város közönségének elismerését tette magáévá, saját kérelmére Szolnokra helyeztetett át s helyét Uj György foglalandja el. — Az államépítészeti hivatalnál a teendők halmaza s Beliczay László főmérnök gyöngékedése folytán a személyzetet megszaportították s ide Angyal József neveztetett ki.

A rimaszombati r. kath. iskolaszéki tagjaiul folyó ápril hó 1-én a következők választottak meg: Elnök: Török

János törvényszéki bíró, jegyző: Kishonthy Gyula, pénztárnok: Kovács Zsigmond, választmányi tagok: Brones István, Barszky Sámuel, Barna Imre, Beliczky Viktor, Kalla Mihály, Kovács József, id. Löcherer Tamás, ifj. Löcherer Tamás, Manzel József, Molnár Lajos, Timko Mihály és Wagensommer János.

Tanítóválasztás. A rimaszombati rom. kath. iskolaszék folyó hó 5-én választá meg Benko János helybeli születésű tanítót az üresedésben levő segéd kántortanítói állomásra.

Mennyi újoncot ad Gömör? 435 rendes és 43 póttartalékost. — E létszámból esik a rozsnói sorozó járásra: 62 újoncz s 6 póttartalékos; a n-rőzeire: 69 újoncz s 7 póttartalékos, a rimaszombati: 81 újoncz s 8 póttartalékos, a rimaszécsire: 85 újoncz s 9 póttartalékos, a tornallyaira: 80 újoncz s 8 póttartalékos. Rimaszombat városára: 13 újoncz s 1 póttartalékos, Rozsnóra: 11 újoncz s 1 póttartalékos. Dobosára: 19 újoncz s 2 póttartalékos, Jolsvára: 9 újoncz s 1 póttartalékos, N-rőzeire: 6 újoncz s 0 póttartalékos. — A nagyrőzei járásban polgári elnök: Ujházy Lajos, helyettese Mihalik Dezső, bizalmi férfiak: Madarász Soma és Remenyik Ede, polgári orvos dr. Madarász Rezső. Rozsnói járásban elnök: Ujházy Lajos, helyettese Sebők Pál, bizalmi férfiak: Posch J. Gyula és Máriássy Géza, polgári orvos dr. Madarász Rezső. Dobosán elnök: Ujházy Lajos, helyettese Sebők Pál, bizalmi férfiak: Gömör Miksa és Szontagh Boldizsár, polgári orvos: dr. Madarász R. Tornallyán elnök: id. Hegyessy Sándor, helyettese Tornallyai Zoltán, bizalmi férfiak: Hámos Antal és Mőesz Miksa, polgári orvos: Paczek Mór. Rimaszombathban elnök: Szontagh Bertalan, helyettese Bornemisza László, bizalmi férfiak: Hámos Zoltán és Bernáth Gyula, polgári orvos: dr. Paczek Mór. A rimaszombati járásban: polgári elnök Szontagh Bertalan, helyettese Bornemisza László, bizalmi férfiak: Hámos Aladár és Pongrácz Pál, polgári orvos: dr. Patzek Mór. A rimaszécsi járásban elnök: Szontagh Bertalan alispán, helyettese Bornemisza László, bizalmi férfiak: Sárközy Gyula és Molnár József, polgári orvos: dr. Paczek Mór. A sorozás megyénk területén még e hó 1-én megkezdődött s tart egész május 1-ig, midőn a sorozóbizottság katonai és honvédséghez tartozó tagjai részint Losonezra, részint Jolsvára utaznak.

Pádárban a mult hó 27-én a templom javára rendezett népművelési kiállítás sikerült daczára annak, hogy a Balog áradása által egy egész vidék el volt zárva a megjelenéstől. — A 10 kros belépti-díj 15 frtot jövedelmezett az e litett célra, de sokkal többre becsülendő az erkölcsi nyereség, mit általa a rendezőség különösen a tótajkn köznevelés előtt elért. Felülfizettek ez alkalommal Trajler János gyógyszerész Bratsoka erdész 1—1 frtot.

Vicem pro vice, ez az ely jutott mindenütt diadalra a mai anyagi világban, csak a szomszéd Tamásfala községének előjárósága nem akarja az elvet követni. Ugyanis míg a régi járhatatlan tamásfalusi ut helyébe tetemes áldozatokkal rövidebbet építették egyések és Rimaszombat városa, addig e közseg kellok közepén két oly „kátyu“ van, melyen a terhesszekereket még szárazidőben is csak vontatók segítségével lehet átszállítani. Vagy talán a tejeszszonyok könnyen kikerülhetik. — gondolja Tamásfala, — a város pedig szállítsa a fát, téglat úgy, a hogy tudja s akkor, a midőn lehet; — legalább mi ezt gondoljuk, mert éveken át misem történt e közlekedési akadály elhárítására. — minek folytán kénytelenek vagyunk erre a szolgabíró és mérnök figyelmét felhívni.

A csángók betelepítése. A lefolyt héten Bukovinából 1893 magyar vándorolt be a számukra kijelölt területre. Utjuk, a merre csak átrobügtak az őket szállító vonatokat diadalmenethez hasonlított inkább mint egy betelepülő sereg utjához. Homonna, Újhely, Sárospatak, Szerenes, Nyiregyháza, Debreczen, Szeged s más utbaneső állomások sokáig maradtak meg a bevándorlók emlékeztetésében s az őszinte magyarvendégszeretett, melyet mindenütt élveztek, megmutatták a bevándorlóknak, hogy minő kebellet, minő erzséssel tudjuk fogadni azokat, kiket szeretünk, kiket magunkénak hiszünk, tudunk és vallunk. De viszont tőlünk, a magyar társadalom tagjaitól függ, hogy ők ne csak itthon, de jól is találják magukat, hanem azokat is, kik még a naza határain kívül maradtak, visszaédesgessék.

Szerencsétlenség egy bányában. Miskolczon apr. 2-án Iván István eszaki lakos, kinek tányája a miskolczi határban levő Csattos nevű kis kőbánya mellett fekszik, jelentést tett a rendőrségnek, hogy tagján a Csattos felől, előbb puskaporjobbanást, később nagy robajszertű földbeomlást hallott. A robaj után azonnal a Csattos nevű kis kőbányához sietett, hol reggel munkásokat látott dolgozni a kőbányát beomolva találta. Azt nem tudta hányan dolgozhattak a bányánál, de a beomlás mellett a földön két férfi-ruhadarabot látott. A rendőrség a vett jelentést után azonnal megtette a szükséges lépéseket; két kocsin a szerencsétlenség színhelyére siettek s egy másik kocsin követte a rendőrséget több munkás ásószerszűvel. Az ásatás a Csattos bányánál mintegy 11 óraker vette kezdetét s teljes negyedórái munka után mely idő alatt mintegy 5—600 mázsa kavicsot és követ kellett a munkásoknak széthányítani, két munkás hullája vétetett ki az iszonyu földtömeg alól. Segélyről már szó nem lehetett, dr. Ixel, a hullákat megvizsgálva, a beomlás után azonnal bekövetkező halált konstataált. A hullák teljesen össze voltak nyomva, a mi el is képzelhető, a mennyiben körülbelül 5—600 mázsa földtömeg omlott rájuk. A nyomozás után a hullák egyikében Kerékgyártó András miskolczi lakosra ösmertek s a másik hulla Kerékgyártó András szolgálja volt. Kerékgyártó kora reggel ment cselédjével a kőbányához dolgozni s előbb Iván előadása szerint, ki puskapor robbanást hallott, puskaporral dolgoztak s többszöri robbanás után omolhatott rájuk a már különben is nagyon alámélyített kavicshegy.

Sajtóper. Hurbán a híres tőtzézer és Zmertich J. nyitran földbirtokos közt megindított sajtóper végtárgyalása tegnap volt a pozsonyi törvényszék előtt. — E sajtóperre okot az adott, hogy Zmertich a „Felvidéki Nemzet“ egyik tárcacikkében elbeszélvén Hurbánnak 1848—49-ben viselt dolgai, azt állította, hogy lovakat és ruhákat rabolt, — miért Hurbán támaszkodva arra, hogy a rablás vétségének elkövetése alól 50—51-ben bírólalag fel lett mentve, sajtóper indított Z. ellen. Ez ügyből kifolyólaj jeles tény sorol elő az említett lap folyó évi 7-ik száma, jelesül: midőn Hurbán az ő esőselékével 1848-ban O-Tura mezővárosába bevonult azt ő esőselékével 1848-ban O-Tura mezővárosába bevonult azt ő esőselékével 1848-ban O-Tura mezővárosába bevonult, a gazdag város pénztárára fajt a foga; a pénztári örnek visszamaradt egyetlen városi tisztviselőt, névszerint Pofayt, előbb darabokra vagdalták és azután a tűzbe dobták, s egy asszonyt, ki ezt látva felsikoltott, az egyik hős nyomában fölbölte. Minekutánna a városi pénztárak kiürítettek, a esőselék zöme, a menekült „gyanusak“ üldözésére adta magát; s csakugyan elfogták a városi jegyzőt, Padusitzky Istvánt és a plébánost Lacuska Józsefet, s az elfogottakat láncokra verve, Hurbán elé vezették, ki őket személyesen akasztófára ítélte, azért, mert ők nem Hurbán elvtársaihoz tartoztak, hanem hű hazafiak voltak. — Lacuska József úró főtisztelendője jelenleg is él, Radosnán (Nyíramegye) plébános, tehát bármikor tanuképen kihallgatható és a volt városi jegyző Padusitzky István haláltétele Hurbán által, sajátkezűleg aláírva jelenleg is a boldogultnak egyik fia, pozsonymegyei Felső-Csőppönyben lakó Padusitzky József birtokában van.

A „Vasárnapi Ujságnak“ 14 évi folyama (1866—1879-ig) teljes és ép állapotban jutányos feltételek mellett megszerezhető. Ertesítést a kiadóhivatal ad.

A „Magyarország és a Nagyvilág“ pályázata Légrády testvérek, mint a „Magyarország és a Nagyvilág“ kiadó-tulajdonosai, pályázatot hirdetnek egy rövid, legfőlebb három számra terjedő elbeszélésre. Pályázatra eskis olyan eredeti dolgozatok fogadhatnak el, melyeknek tárgya a magyar társadalmi életből van merítve. A nevezett kiadó-tulajdonosok 15 körmőczi aranyt tűztek ki a bírálók által legjobbnak talált, általános becsű pályamű jutalmazására. A pályanyertes mű szerzője köteles dolgozatát közzététel végett a „Magyarország és a Nagyvilág“-nak átengedni. Ezenkívül a szerkesztőség fűntartja magának a jogot, hogy a bírálók által dícsereiben részesített pályaműveket a szokásos írói útszletdíj mellett közzétegye. A „Pesti Hirlap“ munkatársai a pályázatból ki vannak zárva. Az idegen kézzel írt, jelíggével s a szerző nevét rejtő zárt levéllel ellátott pályaművek 1883. május 15-ig küldendők be a „Magyarország és a Nagyvilág“ szerkesztőségéhez, Budapest, nádor-utca 7. szám első emelet. A pályázat eredményéről szóló jelentés f. évi július 1-én fog közzötetni. A pályabírói tisztelet Bartók Lajos, Dalmafi Győző és P. Szathmáry Károly urak voltak szivesek elvállalni. A „Magyarország és a Nagyvilág“ szerkesztősége.

A „Pesti Hirlap“ pályázata. Légrády testvérek, mint a „Pesti Hirlap“ kiadó-tulajdonosai, pályázatot hirdetnek egy legfőlebb nyolcz-kilencz tárczahasábra, azaz mintegy 300 sorra terjedő eredeti tárczacikkre. — A nevezett kiadó-tulajdonosok által följánlt 10 körmőczi aranyból álló jutalom csak abszolút becseselt bíró munkáinak adatik ki, melyet szerzője közlés ezéjából köteles a „Pesti Hirlap“-nak átengedni. — A szerkesztőség fűntartja magának a jogot, hogy a bírálók által dícsereiben részesített tárczacikkeket a szokásos írói útszletdíj mellett a lapban közzétegye. — A „Pesti Hirlap“ munkatársai a pályázatból ki vannak zárva. — Az idegen kézzel írt, szerző nevét rejtő zárt levéllel ellátott pályamunkák 1883. május 15-ig küldendők be a szerkesztőségünkhez. Budapest, nádor-utca 7. szám, első emelet. — A pályázat eredményéről szóló jelentés f. évi július 1-én fog közzötetni. — Pályabírók Borostyáni Nándor, Mikszáth Kálmán és Törs Kálmán urak lesznek. — A „Pesti Hirlap“ szerkesztősége.

Mulattató Zsebkönyvtárnak előre jelzett, 19. 20. számú füzeté, mely Gróf Gvadányi József lovasgenerális hírneves Rontó Palját közli, már megjelent, s a szerkesztőségünkbe is megküldött művet örömmel üdvözöljük, mert olyan hiányt pótol, a mit az irodalom kedvelői már régóta érzékenyen éreztek. Gvadányi Rontó Paljából mindössze igen kevés példány maradt fön s így a ritka könyv újabb kiadása az irodalomnak csak jó szolgálatot teljesít. A esinon kiállított füzet az eredeti kiadás zamatos nyelvében mit sem módosít, sőt még az eredeti orthographián sem változtat, hogy annál inkább élvezhető legyen a maga eredeti sajátságában. Az első nagyobb szabású verses magyar humorisztikus elbeszélést őszintén ajánljuk olvasóink szives figyelmébe. A Mulattató zsebkönyvtárból eddigelé a következő füzetek jelentek meg: 1. Balázs Sándor: A mama tyukszeme. — 2. Lauka Gusztáv: Az éltévedt esők. — 3. Eckstein Ernő: A vörös Julcsa. — 4. Györffy Iván: Hat humoros toaszt. — 5. Lauka Gusztáv: Egy aglegény viszontagsági. Herzeg Ugrikovics Mirkó. — 6. Humoros költemények I. — 7. M. F. Márton ur bajai. — 8. Csepreghy Ferenc: A kitűnő vendég. 9. 10. Eckstein: az iskolai kalodában. Deákcsinyek. — 11. Balázs Sándor: Ráró és Csillag. — 12. Szokke: Az örmester. — 13. M. F. Sarah grófnő. — 14. Dickens Károly: (Boz) Egy arisztokrata nő. — 15. Kövér Lajos: A megbukott tőkepenzes. — 16. 17. Gerstácker-Zólyomi: Végzetek. — 18. Dr. Spinoza: Kisvárosi Arisztokrácia. — Javorek Lukács, a muzsika „espion.“ — 19. 20. Gróf Gvadányi József: Rontó Pal. — Minden füzet egy bevégzett olvasmányt képez s külön is kapható. Ara e ketős füzetnek 24 kr. Tiz egymásután következő számú füzet előfizetési ára bérmentes szállítással 1 frt. — A kiváló becsű vállalat szerkesztője Dr. Körösy László s kiadója a Buzárovits-féle könyvkiadáság Esztergomban. A humorisztikus irányu vállalatot különösen a magán és nyilvános könyvtárak számára tartjuk legajánlatosabbnak.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. J. Törzsűke miatt csak kivonatlag közölhetjük.
V. L. Sorát ejtjük.
K. J. Negyven példány három frtba kerül. Köszönet.

Felelős szerkesztő: Bodor István.

Hirdetmény.

Szab. Rimaszombat város tulajdonát képező „Huszár“ vendéglő folyó évi május hó 1-szével haszonbérbe adatik.

A feltételek Weisz Károly rimaszombati regálébérlőnél meg tudhatók.

Hirdetmény.

805/1883. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **tiszolezi evang. egyház** végrehajtható kisk. **Urbanecz Anna** végrehajtást szenvedő elleni 49 frt 75 kr. tőke követelés s jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Tiszolez községben fekvő a tiszolezi 78. sztjkyben foglalt 1/3 urbéri telekből kisk. Urbanecz Anna 1/3 illetményére az árverést 318 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1883 évi május hó 22-ik napján d. e. 10 órakor Tiszolezon a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog. — Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 31 frt 80 krt. készpénzben a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni. — Kir. törvényszék mint tki hatósága Rimaszombatban. 1883. február 16-án. **Marton, kir. tszéki elnök.**

Hirdetmény.

Gömörmege Zabar község határában 312 catast. holdat tevő ingatlan birtok, gazdasági felszerelvényvel szabad kézből eladó; értekezhetni **Institórisz Endre**, ügyvéd-del Rimaszombatban. 3-3

Hirdetmény.

Rimaszombat város belső rózsza-utczájában levő kényelemmel, szilárdan épült és teljesen jó karban fentartott **Miklovics Ferencz**-féle ház szabadkézből előnyös feltételek mellett eladó, avagy f. évi Szent-György naptól bérbe is kiadandó. Ertesítést nyerhetni e lapok szerkesztőségénél. 2-4

Hirdetmény.

885/1883. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint tki hatóság közhírré teszi, hogy **Hudák Mihály** végrehajtható kisk. **Misovicz Mihály** végrehajtást szenvedő elleni 25 frt 20 kr. tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Tiszolez községben fekvő a tiszolezi 62. sztjkyben foglalt Misovicz Mihály birtokára 86á frt. és a 95. sztjkyben foglalt Misovicz Mihály illetményére az árverést 80 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1883. évi május 29-ik napján d. e. 10 órakor Tiszolezon a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog. — Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis a tiszolezi 62. sztjky birtokra 86 frt 90 krt. a 95. sztjky birtokra 8 frtot készpénzben a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni. Kir. törvényszék mint tki hatósága Rimaszombatban, 1883. február 20-án. **Marton, kir. tszéki elnök.**

GÖMÖRI EDE férfi ruha-terme.

Alólírott ajánlja a t. cz. közönségnek husz év óta fennálló s jó hírnevű örvendő, a legújabb divatkel-mekkel felszerelt **férfiszabó divattermet**, hol a beállt tavaszi évadon mindenféle

férfi-öltönyök

a legjutányosabb ár mellett gyorsan és pontosan eszközölköztetnek. — Ugyanitt elfogadtatik: **bárhon vásárolt kelméből is öltönyök** elkészítése, szintén a legjutányosabb ár felszámítása mellett. Rimaszombat, 1883. mart. 24.

teljes tisztelettel
Gömöri Ede, férfi ruhakészítő.

Rimaszombat, **főtér 16. szám.**

Első magyar általános biztosító társaság Budapestben.

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY- és JÉGBIZTOSÍTÁSI ÜZLET.

Kiadások.	Huszonötödik évi zárszámla 1882. január 1-től december 31-ig.		Bevételek.		Vagyon.		Mérleg-számla 1882. december 31-én.		Teher.	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
I. Tűzbiztosítás.										
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után	1647061	18								
Függőben maradt károk tartaléka	261186	59								
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	289551	14								
A tűzbiztosítási üzlet terhelő igazgatási költségek és adó	305265	24								
Behajthatlan követelések leírása	4592	31								
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	1801146	87	4308803	23						
II. Szállítmány-biztosítás.										
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	54845	25								
Függőben maradt károk tartaléka	31075	84								
Szerzési költségek	16035	17								
A szállítmány-biztosítási üzlet terhelő igazgatási költségek	13000	26								
A következő évek díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonásával	23186	21	138142	73						
III. Jégbiztosítás.										
Viszontbiztosítások és törlesztések	746175	84								
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	754931	53								
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosítások utáni bevétel levonása után	230332	84								
Behajthatlan követelések leírása	2004	01	1733444	22						
A társasági tartalékokéknak kamatja			51160	05						
1881. évi nyeresemény			701975	86						
			6933526	19						
I. Tűzbiztosítás.										
1881. évi nyeresemény-számla: maradvány					1504	67				
II. Szállítmány-biztosítás.										
Az 1881. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	1856530	93								
380.476.762 frt 83 krnyi kötött: biztosítások után és a folyó évben lejárt díjrészekből befolyt díjak 3.951.887.05 levonva: törlesztett díjak	198.155	88								
viszontbiztosítási díjak	625.369	37								
lejárt visszbiztosítási díjrészek	321.329	49	1.144.854	74	2807032	31				
Az 1881. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért	131649	85	4795213	09						
III. Jégbiztosítás.										
Az 1881. évről áthozott díjtartalék	21772	85								
29.729.172 frt 10 kr. kötött: biztosítások utáni díjak	227.007	28								
levonva: törlesztett díjak	8.577	08								
viszontbiztosítási díjak	109.714	05	118.291	13	108716	15				
Az 1881. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért	30058	57	160547	57						
IV. Egyéb bevételek.										
Beváltott szelvények után, valamint egyéb kamatok és bevételek	248787	28								
Társasági házak tiszta jövedelme	55691	88	304479	16						
1882. évi nyeresemény			10385063	10						

II. ÉLETBIZTOSÍTÁSI ÜZLET.

Kiadások.	Husadik évi zárszámla 1882. január 1-től december 31-ig.		Bevételek.		Vagyon.		Mérleg-számla 1882. december 31-én.		Teher.	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Törlesztett kötvények díja	114282	22								
Visszaváltott kötvényekért	123469	08								
Halálesetek után megtérített összeg	549840	42								
Lejárt kiházasítási tőkéért	311540	44								
Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés	70666	10								
Függőben levő károk tartaléka	89220	59								
Évjáradékokért	10836	74								
Viszontbiztosítási díjak	30106	85								
Bélyegekért	24314	29								
Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok stb.	64285	59								
Tiszti fizetések	40775	41								
Jövedelmi adóért ez évi nyeresemény után	26797	85								
Orvosi díjakért	14309	29								
Szerzési és díjbehajtási költségek	153041	96								
Behajthatlan követelések leírása	10171	24	1633658	7						
Díjtartalék az év végén			8572482	15						
1882. évi nyeresemény			178822	88						
			10385063	10						
A mult évből áthozott díjtartalék					7828550	90				
Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után			260591	68						
az előbbi években kiállított kötvények után			1673296	24						
a biztosított tőke emelésére fordított nyeresemények			15059	10	1948947	2				
Multi évi függőben volt károk tartaléka					129977	45				
Illetékek					31456	63				
Kamatjövdelem					446131	10				
1882. évi nyeresemény					10385063	10				
Értékpapírok					6794600	96				
ugyanis										
1207400 frtnyi osztrák- vagy bank 5%-os záloglevelei 100 frtjával			1207400							
399400 frtnyi pesti magyar kereskedelmi bank 6%-os záloglevelei 100 frtjával			399400							
1.433.000 frtnyi m. földhitelintézeti 5 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával			1433000							
2488.000 frtnyi magyar földhitelintézeti 5%-os záloglevelek 100 frtjával			2488000							
1.148.000 frtnyi magyar földhitelintézeti 4 1/2%-os záloglevelek 94 frtjával			1112960							
131040 frtnyi magyar földhitelintézeti 5%-os érez értékű záloglevelek 117 1/2 frtjával			153840	96						
Magyar királyi állampénztár jegyek			571900							
1882. évben esedékes kamatok			93983	30						
Jelzálog-kölcsönök			187194	62						
Kötvény-kölcsönök			1049090							
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök			21471	68						
A központ tartozása folyó számlán			234050	68						
Vezér- és főügynökségek s mások tartozásai			359350	34						
1882. évi nyeresemény					9311641	58				
Díjtartalék					8.769.350	34				
levonva a viszont bizt. díjtartalék			197.168	19	8572482	15				
Biztosítási alap					225324	45				
Kiházasítási tőkek nyereseménye					235935	67				
Függőben levő károk tartaléka					89220	59				
Díjleszállításokra vonatkozó nyeresemények tartaléka					2507	83				
Előre fizetett díjak az 1883-1888. évekre					3635	96				
Fel nem vett nyeresemények 1881. évről					107	58				
Viszontbiztosító intézetek és mások követelése					3504	47				
1882. évi nyeresemény					178922	88				
					9311641	58				

Budapest, 1882. december 31-én.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Fuchs Rudolf, **Hajós József,** **Harkányi Frigyes,** **Lévay Henrik,** **Jeney Lajos,**
igazgató helyettesek. a központi könyvelés főnöke.

Pecz Vilmos, **Ormódy Vilmos,** igazgató. **Ullmann Károly Pál,** aligazgató.
életbiztosítási osztályfőnök. A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyes tételeit a fő és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

A FELÜGYELŐBIZTOSÍTÁSÁG:

Rudnyánszky Ferencz, **Tornay Schosberger Zsigmond,** **Szítányi Izidor.**

Nyomatja és kiadja **Rábely Miklós.** Rimaszombat, 1883. (Losonczy-utca 24. szám.)